

קו ההלכה הספרדי

גליון חודשי 21

קו ההלכה

קו ההלכה מענה לשאלות בהלכה 24 שעות ביממה. רגש לנפש. שלום בית. חינוך ילדים.

התנאים האלוהיים
למען רבי שמעון
הגדול

מפגש משנה חיים בדרך לרבי שמעון

הסיפור המלא

בעמוד 8

16

משפחתיות
אמתית

מדור לנשים

14

לבקש מאביו שיעיר אותו

קו ההלכה לילדים

8

מפגש
משנה חיים

סיפור

5

הוא רק
בן 13!

דיון משפחתי

2

פסח שני - דינים ומנהגים

הלכה למעשה • הרב יהון אשכנזי

פסח שני - דינים ומנהגים

איתא בגמרא חולין קכ"ט עמוד ב' "כתוב במגילת תענית, פסחא זעירא דלא למספד" כלומר שבפסח שני המכונה פסח קטן אין להספיד, ועלינו לבאר מה מעלת היום, ומה המיוחד ביום פסח שני?

ראשית עלינו לבאר את ההבדל בין פסח ראשון לפסח שני.

המשנה במסכת פסחים (פרק ט', משנה ג') וברמב"ם (הלכות קרבן פסח פ"י הט"ו) מפרטים את ההבדלים המרכזיים:

- איסור חמץ:** הראשון אסור ב'בל יראה' וב'בל ימצא', והשני - מצה וחמץ עמו בבית. כלומר, בפסח שני אין חובה לבער את החמץ מן הבית וניתן להחזיק את שניהם יחד.
- אמירת הלל:** שניהם טעונים אמירת הלל בזמן עשייתם (שחיטת הקורבן). אך פסח שני אינו טעון הלל בזמן אכילתו.
- משך המועד:** הפסח הראשון נחגג שבעה ימים, ואילו פסח שני הוא יום אחד בלבד.
- קורבן חגיגה:** בפסח ראשון מביאים קורבן חגיגה יחד עם הפסח, מה שאין כן בפסח

"ולמה לא ישוה השני לראשון לכל הדברים?" ותירץ שמכיוון שנאמר בתורה "ככל חקת הפסח יעשו", ומצד שני בפסח שני כתוב רק מקצת מהפרטים השייכים לקרבן פסח, למדנו שאין לדמות את פסח ראשון לשני אלא רק בדברים שנתפרשו בו, והן המצות שבגופו והם חקת הפסח.

אמירת תחנון בי"ד באייר

בשלחן ערוך (סימן קלא) אינו מונה את יום י"ד באייר כיום שאין אומרים בו תחנון, ונחלקו האחרונים בדין זה, רוב הפוסקים נוקטים שאין לומר בו תחנון, בשל היותו יום שמחה וזכר לקורבן הפסח, כן כתב השדי חמד בספרו 'דברי חכמים' (סימן נ"ז), מתוך הסוגיה בחולין ובמגילת תענית שאין לומר תחנון ביום זה, וכ"כ החיד"א בספרו 'קשר גודל' (סימן י"ט, סעיף י"ח), והמהר"ח ומהר"ש ויטאל בסידור 'חמדת ישראל' והפרי חדש (אורח חיים סימן קל"א, סעיף ז') והשערי תשובה (סימן קל"א) שאין לומר תחנון בתאריך זה, ובערוך השלחן (או"ח סימן קל"א סעיף י"ב) כתב שכך מנהג הספרדים ומנהג ירושלים, אולם הפמ"ג

שני.

באילו פרטי דינים פסח שני שווה לפסח ראשון?

- שניהם נאכלים צלי על מצות ומרורים.
- אין מותרים מהם.
- אין שוברים מהם עצם.
- שניהם דוחים את השבת.

וברמב"ם הקשה "ולמה לא ישוה השני לראשון לכל הדברים?" ותירץ שמכיוון שנאמר בתורה "ככל חקת הפסח יעשו", ומצד שני בפסח שני כתוב רק מקצת מהפרטים השייכים לקרבן פסח, למדנו שאין לדמות את פסח ראשון לשני אלא רק בדברים שנתפרשו בו, והן המצות שבגופו והם חקת הפסח.

(או"ח סימן קל"א משבצות זהב סקט"ו והחזו"א (דינים והנהגות מהחזו"א פ"ה אות כ"ז) נוקטים שיש לומר תחנון בי"ד באייר. ולהלכה מנהג הספרדים שלא לומר תחנון ביום זה.

אמירת תחנון ביום י"ג באייר במנחה

נחלקו האחרונים האם אומרים תחנון במנחה שלפניו, בכה"ח (או"ח סימן קל"א ס"ק צ"ח ואילך) כתב שגם במנחה שלפניו אין אומרים תחנון, משום הכלל שכל יום שאין אומרים בו תחנון, ה"ה למנחה שלפניו אין לומר תחנון, וכ"כ החיד"א (קשר גודל סי' י"ט) שכתב בסעיף י"ח את כל הימים שלא אומרים בהם תחנון ובכללם יום י"ד אייר, ומיד לאחר מכן בסעיף י"ח כתב, שכל יום שלא אומרים בו תחנון, גם במנחה הסמוכה לו אין אומרים, חוץ מערב ראש השנה וערב יום הכיפורים. וכן כתב בכתר שם טוב (ח"א דף ע"ג) שכן מנהג ארץ ישראל, סוריא מצרים וטורקיה.

אמנם דעת החזו"א דאף לדעת הפוסקים שאין לומר תחנון בי"ד עצמו, מכל מקום בערב י"ד יש לומר תחנון, והטעם משום שפסח שני נחשב ליום טוב ליחידים ולא לציבור, וגם אותם יחידים היו מקריבים את פסחיהם ביום, ובליילה שלפניו לא היה משהו ייחודי ליו"ט שלהם, ממילא אין בו כדי לפטור את מנחה שלפניו. וכן דעת הגרי"מ טיקוצ'ניסקי ב'לוח ארץ ישראל' שלמנהג אשכנז יש לומר תחנון במנחה של ערב פסח שני.

ולהלכה עי' בילקוט יוסף (הלכות ספירת העומר ושבועות עמ' תקלו אות טז) דאין לומר תחנון ונפילת אפיים במנחה שלפניו.

אכילת מצה בזמנו

דרושים מטפלים/ות

לאור ההצלחה הגדולה של שלוחת "רגש לנפש" והפניות הרבות למערכת,

דרושים מטפלים/ות בעלי רגישות, לב רחב ויכולת הקשבה.

הפנייה מיועדת לבעלי ניסיון והכשרה בלבד, המעוניינים להצטרף לעשייה משמעותית.

ניתן לשלוח קורות חיים למייל: kg9918610@gmail.com

הלכה למעשה

הגאון הרב ירון אשכנזי שליט"א • רב העיר גדרה וראש קו ההלכה הספרדי

בחזו"ע (פסח עמ' קד) כתב שיש לבעל דין לחלוק ולומר שלא גזרו כי אם בליל פסח, הידוע לכל ומפורסם ליום טוב, אבל ט"ו באייר שהוא מובלע בימות החול, לא חשו להחמיר בו, בדבר שאינו אלא מנהג בעלמא, ומה שנהגו נהגו, ומה שלא נהגו לא נהגו, ולכן מותר לאכול צלי בליל ט"ו באייר.

להרבות בשמחה

האם יש מצווה לספר ביציאת מצרים בפסח שני?

בשפת אמת (פסחים צה.) כתב שמצווה זו אינה שייכת בפסח שני, ולא רק באופן שסיפר סיפור יציאת מצרים בפסח ראשון בשעת אכילת מצה, דבוודאי אין מצווה בפסח שני, אלא אפי' לא סיפר סיפור יציאת מצרים בראשון גם כן פטור לדעת הרמב"ם (פ"ז מהלכות חמץ ומצה) שלמד

אף שאין לנו קורבן פסח, יש קהילות שנהגו לאכול מצה ביום זה זכר לקרבן פסח, כן כתב בסידור היעב"ץ ובספר ארחות רבינו (ח"ב עמ' צז) שהקה"י היה אוכל מצה ביום זה, ועי' בילקוט יוסף (שם עמ' תקמב) שהביא משמו של החזו"א שלא ניחא ליה במנהג זה מחשש ל"בל תוסיף" ושדעת הגרי"ש אלישיב דאף שאין בזה משום איסור בל תוסיף, מכל מקום אין עניין לאכול מצה בפסח שני, וכך נקט הילקו"י להלכה שאנו לא נהגנו בזה.

לנוהגים לאכול מצה מתי הזמן הראוי לאוכלה?

לנוהגים לאכול מצה ביום זה דן בשו"ת גנזי יוסף (סימן כט) אם מצוות אכילת מצה הוא ביום י"ד או בליל ט"ו,

אי אזלינן בתר שחיטת הפסח שהוא ביום י"ד או בליל ט"ו שהוא זמן אכילתו, ונקט שם דמכיוון שקיי"ל שאין אכילת פסחים מעכבת אפי' בחג הראשון, אם כן בוודאי שזמן שחיטתו הוא העיקר ולכן יש לאכול את המצה ביום י"ד. ומכל מקום המנחת אלעזר (מונקאטש) נהג לאכול בשני הזמנים והוסיף ביצה מבושלת.

סדר לימוד הראוי לפסח שני

עי' בכף החיים (סימן תכט סק"ו) בשם הש"ה שכתב שראוי ללמוד ביום י"ד באייר שהוא זמן הקרבת קרבן פסח, ובליל ט"ו באייר שהוא זמן אכילת הקרבן, את פרשת פסח שני והלכותיו, וילמד את קיצורי פסקי הלכות פסח שני להרא"ש שמובאים במסכת פסחים (צ"ט עמוד א').

כתב הרב חיד"א (מורה באצבע סימן ח' אות רכב) שירבה קצת בשמחה, דאף שאין יום י"ד באייר נחשב ליו"ט, מכל מקום יש בו קצת קדושת היום ועל כן ירבה בשמחה.

האם מותר להתענות בי"ד באייר?

עי' במשנה ברורה (סימן תקס"ח סקל"ז) וכף החיים (שם סקע"א) שאין להתענות בפסח שני ואפי' כשחלה בו תענית "שני תנינא" אין להתענות, אלא אם כן זוהי תענית חלום, ושכן מנהג ירושלים.

איסור הספד בפסח שני

אין מספידין בי"ד באייר, כמ"ש הגמרא בחולין הנ"ל ועי' עוד בזה בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סימן נא-נב)

את חיוב סיפור יציאת מצרים מדכתיב "זכור את היום הזה" שמשמע דווקא את יום היציאה צריך לזכור ולא ביום אחר, אמנם המהר"ל בגבורות (פ"ב) כתב דבפסח שני נמי יש חיוב.

ברכת המצה

המנהג הוא שמברכים מזונות על מצה בשאר ימות השנה, וגם בפסח שני, ואם קובע סעודה על המצה מברך המוציא וברכת המזון. חזון עובדיה וילקו"י (שם עמ' תקמג).

האם מותר לאכול צלי בפסח שני?

הרב יפה ללב (ח"ה סימן תעו סק"א) כתב דאין לאכול צלי בליל ט"ו באייר שהוא זמן אכילת פסח שני, אמנם מרן זיע"א

עיצוב ואסטרטגיה

שמעון נהן
3189062@GMAIL.COM

לפרטים והערות

alonim3030@gmail.com

פיקוח הלכתי:

הג"ר אושרי אזולאי

יו"ל ע"י

קו ההלכה הספרדי
*3030

שידוכים כהלכה

הרה"ג אליהו חייאב שליט"א
רו"ב רוב קהילת שערי עובדיה וינה.
מנהל רוחני שלוחת דינשיל ונפש

מהו פער מהותי באמת?

בעקבות מאמר שפורסם במדור,
שעסק במצב שבו קיים פער
אינטלקטואלי בין בני הזוג, התקבלו
במערכת תגובות רבות.

אחת השאלות שעלתה הגיעה מהורים לבן. הם הציגו את בנם כבחור מיוחד מאד - חכם, למדן, בעל מידות טובות ויראת שמים, ולצד זה גם בחור מוצלח ואיכותי. הוצעה לו הצעת שידוך כלשהי. הבחור עצמו מעוניין להתקדם, וטוען שהוא מרגיש חיבור, רואה הרבה מעלות במדוברת ומרגיש שזה מתאים לו, אך ההורים חווים קושי. הם מרגישים שהבחורה פחות חכמה ממנו, פחות עמוקה, ואפילו מעט קטנונית ביחס לרמה של הבן שלהם, שהם תופסים כגבוהה במיוחד. שאלתם היא, האם פער אינטלקטואלי כזה הוא סיבה מספקת לוותר על השידוך, גם כשהבחור עצמו מרגיש חיבור ורצון ברור להתקדם?

שידוך. הוא ציין כי בנו רוצה מאד בשידוך זה, אך הוא מסתפק משום שחיפש עבור בנו בחורה חכמה יותר, והמדוברת שהוצעה להם נראית להם פחות מתאימה. תשובת הגראי"ל הייתה שאין זה חיסרון, שכן מצוי וראוי שהבעל יהיה יותר עמוק עקב לימודו בתורה.

כשראה לפני השואל נעגמות ונראה כי לבו כבד ואינו שלם עם השידוך, אמר לו: אינני מבין, מי מתחתן אתה או הבן שלך? מה הנפק"מ אם הלב שלך כבד? וכי לאבא צריכה להיות שמחה? הרי הבן צריך לשמוח כי הוא מתחתן.

כמובן, שכל שאלה צריכה בדיקה לגופו של עניין. יש רגשות של הורים שחייבים לשמוע ולהתייחס אליהם. יש להם ניסיון וראייה שקולה ואחראית שמשמעותית עד מאד לקבלת החלטות גורליות כאלו. אך בסיפור זה נראה שלא היה מדובר על עניין משמעותי מאד, אלא איזו אכזבה של האבא שציפה שבנו יקבל אישה גאונית כמו הבן שלו, ובזה למדנו מדברי הגראי"ל ששיקול זה אינו מעכב כלל, אלא אדרבה - אם הבן שמח אפשר להניח לו.

שלמות. כאן המקום להוסיף הדרכה חשובה הנוגעת לפער בין נקודת המבט של ההורים לבן. התנהלות השידוכים של בני תורה מתבססת הרבה על בירורים קודמים שנערכים ברוב המקרים על ידי ההורים. בירורים אלו נועדו לוודא שבחירה כה מהותית בחיי האדם תיעשה מתוך שיקול דעת ולא בעקבות התלהבות רגשית של צעירים בשנות העשרים לחייהם.

אולם למרות החשיבות הגדולה אי אפשר להתייחס בזלזול לתחושות של הבן עצמו. לא פעם החוויה הפנימית המדויקת של האדם עצמו היא נתון מרכזי שאין להתעלם ממנו. חשוב לזכור כי ישנו הבדל יסודי שגורמת לנקודת המבט של ההורים להיות שונה משל בנם: ההורים מתבוננים 'מבחוץ' דרך מדדים של איכות, רמה והשוואה, ואילו הבן חווה 'מבפנים' חיבור, נוחות ורצון.

בעניין זה אציין סיפור מעניין שמובא בספר "צדיק כתמר יפרח":

אב הגיע לשאול את הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל על הצעת

לעניית דעתי קשר טוב נשען בראש ובראשונה על מידות טובות ויכולת הקשבה והכלה. הוא מושתת על חיבור רגשי ועל הערכה הדדית. כמו כן מרכיב מרכזי בקשר טוב הוא התאמה בערכים ובשאיפות. כאשר כל אלו קיימים, פערים אחרים כמו רמת אינטליגנציה הינם משניים בחשיבותם. לאור זאת אני סבור כי תחושת ההורים שהבחורה פחות חכמה ועמוקה מבנם אינה צריכה לעורר דאגה יתירה אם הבן מרגיש בבירור שהיא מתאימה לו ורוצה להתקדם. כדאי לזכור כי יש תחומים שבהם דווקא איזון ושוני יוצרים

התשובה לשאלה זו אינה חד משמעית, ודורשת בירור ואומץ להבחין בין עיקר לטפל. מצד אחד, כפי שביארנו במאמרנו, לא כל פער אינטלקטואלי הוא פער מהותי. מצד שני אי אפשר לבטל לחלוטין את דאגת ההורים. אכן, פערים מסוימים בין בני הזוג יכולים במקרים מסוימים ליצור קושי לאורך זמן, במיוחד כאשר מדובר בפער שמשפיעים על תקשורת, הערכה הדדית או סבלנות.

כדי לברר את הדברים ננסה לענות על השאלה: מה באמת בונה קשר זוגי?

משולחניו של מרן

המכתבים באר"ת
מכון מאור ישראל

עובדיה יוסף

ראשון לציון הרב הראשי לישראל

לכבוד הרה"ג ר' אליהו מזוז שליט"א

שלום וישע רב

יקרת מכתבו הגיעני לנכון, ובהתאם לשיחה שדיברתי דרך הטלפון עם הרב י. א. פלבניק שליט"א הוחלט שיש לרשום לנישואין בני זוג השייכים לעדות המזרח, בלי יוצא מן הכלל מיום ל"ד לעומר והלאה, יום, כמנהג הספרדים שהולכים לאורו של מרן הש"ע ז"ל.

לכבוד הרה"ג ר' אליהו מזוז שליט"א

שלום וישע רב

יקרת מכתבו הגיעני לנכון, ובהתאם לשיחה שדיברתי דרך הטלפון עם הרב י. א. פלבניק שליט"א

הוחלט שיש לרשום לנישואין בני זוג השייכים לעדות המזרח, בלי יוצא מן הכלל מיום

ל"ד לעומר והלאה, יום, כמנהג הספרדים שהולכים לאורו של מרן הש"ע ז"ל.

זו ההשתדלות שלך

הירשמו עוד היום לשדכניות של קו ההלכה במיוחד עבורך

אלפי הצעות מותאמות לפרטי פרטים:

סגנון - יר"ש - אופי - נראות - עדות - נתונים כלכליים ועוד

להרשמה מקוונת חפשו 'שידוכים כהלכה'

"שלום ורעות", למה רעות ולא חברות?

השלום הוא לא לנסות לשנות את הצד השני אלא לאפשר לעצמנו לחיות יחד, וכן אנו מתפללים מידי יום כמה וכמה פעמים "עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו", הבורא יתברך עושה שלום במרומיו, בין חסד לגבורה, בין דין לרחמים, וכשם שעושה שלום ביניהם ומשתף את מידת הדין והרחמים יחד, כך אנו מבקשים שיעשה שלום עלינו, ונזכה לחוש את השותפות שלנו למרות השוני שיש בינינו.

זו אכן דרגה גבוהה יותר, ישנם זוגות שיש ביניהם חיבור ואולי גם אחווה, אך נקודת המשבר שלהם היא בנקודת השוני, אין מקום לדעה של שניהם בבית, ומכך נוצר חוסר שלום בבית, ולכן במצבים אלו, אנו צריכים כלים לדעת כיצד לחזק את השלום בינינו, כמוכא בהרחבה בספרנו.

הדרגה הגבוהה ביותר היא 'רעות', מה הכוונה רעות? אכן רעות היא מלשון רוע וחסרון. בכל בית ישנם מצבים בהם אחד הצדדים פוגע אף שלא בכוונה, כבני אדם עלינו לקחת אחריות ולדעת להתנצל על מה שעשינו, וכאן מגיע החלק הקשה יותר.

להתנצל זה לא תמיד קל, משום שבקשת הסליחה דורשת מאתנו לדבר על החולשה שלנו, כביכול על הצד הרע שלנו, אבל מבארים לנו חז"ל הק' כי דווקא שלב זה, כאשר האדם לומר לקחת אחריות על עצמו, זה שלב שנקרא 'רעות', שהוא יוצר את הקשר העמוק ביותר, ומביא לכך שזוכים להיות 'רעים אהובים'.

לאור הביקוש, מכון הדרכה ברורה פותח שוב קורס הכשרה למדריכי חתנים, משולב בכלים מעולם הטיפול והייעוץ, לפרטים וסילבוס, שלחו בקשה מבוגרי הקורס, שלחו ל: a7177330@gmail.com: או התקשרו ל: 0337717250

אנו מברכים כל חתן וכלה בשמחת הנישואין, "אשר ברא ששון ושמחה... אהבה אחוה שלום ורעות", מה הכוונה במילים אלו? מה ההבדל בין אהבה, אחוה, שלום ורעות? בספר "הדרכה ברורה" הרחבנו על כך במובן הפרקטי, אך במסגרת זו נבאר את הדברים בקצרה יותר: האם ישנו הבדל בין זוג הזוכים לאהבה ואחוה, לבין אלו שיש ביניהם גם שלום, או אלו הזוכים גם לרעות, ומה בכלל רעות, הרי רעות זה לשון רע, רעוע, מדוע לא נאמר חברות או ידידות, שהיא לשון חיובית יותר?

התשובה לכך היא, כי אכן יש דרגות בברכה שתקנו חז"ל, אהבה פירושה חיבור, והיא הדרגה הראשונה המתבטאת אף בחיבור אל השם יתברך, בחיבור אל התורה הקדושה, ובודאי בחיבור אל בני הבית.

השלב הבא נקרא 'אחוה', אחוה היא מלשון חוויה הנעשית בצורה משותפת, כמו 'אחוות אחים', וכאשר עושים פעולות משותפות ביחד, הרי שמחזקים את האחוה בין אחד לשני, לדוגמה, עושים הליכה ביחד, עורכים קניות ביחד, משחקים ביחד, כל אלו יוצרים חוויה המחזקת את האחוה. ישנם כאלה שיש ביניהם חיבור, אך חסרה תחושת האחוה, הם אכן אהבים, אך כל אחד עסוק בשלו, הבעל עסוק בתורה או בעבודה, והאשה עסוקה בבית או בעבודתה, ואין את המפגשים שיוצרים את תחושת האחוה ביניהם, וכמוכן שאם ישימו ליבם לכך יבחינו בכך.

השלב הבא נקרא 'שלום', בהגדרת המושג שלום בית, כותב הרב וולבה זצ"ל: (עלי שור רנח) "שלום בית לא נקרא שלא נתגלו ניגודים, כי זה היה מראה שטרם הגיעו בני הזוג לקרבת הדעת והחיים הדרושה, אלא שנתגלו הניגודים, והצליחו לגשר עליהם", בעצם עניין

דין משפחתי
משלוחת הדיינים של קו ההלכה
שלוחה 1<3

הדרה"ג יונתן שושן שליט"א • אב"ד משפט כהלכה

הוא רגל בן 13!

להחזיר את ההלוואה, שאני ולפי זה בנידון דין יוכל הקטן לומר 'קים לי' כדעת הערך שי יהיה פטור מלשלם את הגנבה.

אלא שמכל מקום בנידון דין יש לדון לחייב את האב כדן 'מעמיד בהמת חברו בפני קמת חברו', שהיות והניח את הילד בסמיכות לשוקולד - דומה הוא לאדם המעמיד בהמה בפני קמת חברו שחייב לשלם כמבואר בגמרא בבבא קמא (נו:). וכן פסק השולחן ערוך (סי' שצד ס"ג) להלכה.

וכן כתב בספר משפטי התורה (להג"ר צבי שפיץ - ב"ק סי' פה) שאדם מבוגר הנוטל ילד קטן בגיל שאין בו דעת לציית למה שאומרים לו, כגיל שנתיים שלוש, והעמידו ליד דוכן של דברי מתיקה או משחקים וכיוצא בזה, והילד אכל או הזיק המוצרים שהיו שם - חייב המעמידו לשלם בדיני אדם על נזקי הילד.

אבל באופן שהאב לא העמיד את הילד בסמיכות לדוכן ממש, אלא העמידו רחוק מהדוכן והילד הלך מעצמו לדוכן - אביו פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים, שיש לדמותו לדין 'פורץ גדר בפני בהמת חבירו' שפתח הגדר והבהמה יצאה והזיקה במקום אחר, ודינו מבואר בגמרא (ב"ק נה:) 'שפטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים'.

כמו כן באופן שהאב העמיד ילד בגיל 5-6 בסמיכות לדוכן ממתקים, פטור מדין 'מעמיד בהמת חבירו בפני קמת חבירו', היות והילד הוא בר דעת ויודע לעצור עצמו מליטול ממני המתיקה, ונחשב הדבר שהילד הזיק בעצמו, ומכל מקום לפני משורת הדין יש לאביו לשלם וכפי שביארנו בדיני קטן שהזיק.

• תשובה •

הילד פטור מלשלם, אך ידידיה חייב לשלם כדן 'מעמיד בהמת חבירו לפני קמת חבירו'. ואולם באופן שידידיה לא העמיד את הילד בסמיכות לדוכן השוקולדים ממש, אלא העמידו במקום אחד, והילד הלך מעצמו לדוכן - פטור בדיני אדם מלשלם, וחייב בדיני שמים. (ובאופן שהילד בגיל 5-6 שיש בו דעה לעצור עצמו מליטול שוקולדים לא שלו, אף שהעמידו בסמיכות לדוכן - פטור, ומכל מקום לפני משורת הדין ישלם).

ידידיה אחז בדי בני הקטן כשנכנס לחנות "פיצוחים" לערוך קניה לכבוד השבת הקרבה. בעודו מכניס לשקית מיני שוקולדים שונים פגש בחברו מימים ימימה, ושוחח איתו מספר דקות. בנו הקטן בן 13 ניצל את ההזדמנות ואכל להנאתו מהשוקולדים המרהיבים המוצעים לו ברוחב יד. לאחר שסיים ידידיה את שיחתו הבחין בפיו של הקטן מלא בשוקולד, חכו ממתקים וכולו מחמדים...

האם חייב ידידיה לשלם על השוקולדים שלקח בנו בן 13?

רונן עם אברים וזני משפחה עם מי הדין וההצדקה?

א. דין קטן שגנב אם חייב להחזיר הגניבה בעודו קטן ובגדלותו. ב. דין 'מעמיד בהמת חבירו לפני קמת חבירו' בגדול המעמיד קטן בסמיכות לדוכן ממתקים.

תחילה נבאר דין קטן שגנב אם חייב להחזיר הגניבה.

בדין זה כתב השולחן ערוך (סי' שמת ס"ג) לחלק בין אם הגנבה בעין (קיימת, לדוג' בידי הילד) שחייב להחזירה, לבין אם הגניבה אינה בעין (אינה קיימת) שאינו חייב להחזירה ואפילו לאחר שגדל. וכאן הלא גניבתו של הקטן (השוקולד) כבר נמאסה בפיו ואינה חשובה בעין.

אמנם, נחלקו האחרונים האם פטור קטן שגנב אמור אף בקטן הנהנה מן הגניבה, או שמא באופן שנהנה יש לו על כל פננים לשלם כשיגדל. בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' קעז - הובא בפתחי תשובה סי' שמת ס"ק ב) כתב שהפטור של קטן שגנב אמור כשלא נהנה מן הגניבה, אך באופן שנהנה - חייב לשלם בגדלותו.

וכן הוכיח ממה שכתב השולחן ערוך (סי' רלה סט"ו) שקטן שלוח מאחרים, אף שהלוואתו אינה בעין (אינה קיימת, כגון שהשתמש בכסף), חייב לשלם בגדלותו, וכן מבואר בסמ"ע (שם ס"ק מג).

ומאידך הערך שי (סי' שמת ס"ג) חלק על השבות יעקב וכתב שקטן שגנב פטור מלשלם אפילו בגדלותו אף שנהנה מהגניבה, ומה שמוזכר בשו"ע שיש

נטחן לאחר הפסח? מה זה קמח יבש?

בכל שנה לאחר הפסח אנו רואים את חותמות הדיו (כיתוב שחור המוטבע על גבי אריזות המאכלים) "נטחן לאחר הפסח" ובמאפיות המהדרות מתנוסס שלט "עוגיות אלו מקמח יבש".

מה זה קמח יבש והאם צריך קמח שנטחן לאחר הפסח?

הצורך לקמח "שנטחן לאחר הפסח" נולד מסברת הפוסקים שחמץ גמור יש בו בעיה במכירת החמץ, וכמה וכמה סיבות לכך, כל המכירה לדעת הוא רק בדברים שיש בהם חשש חמץ או תערובת דלה של חמץ, אבל חמץ גמור לא ניתן למכור לגוי, וממילא חמץ כזה שנמכר לגוי אסור הוא בהנאה כדון חמץ שעבר עליו הפסח.

האם הקמח בימנו הוא חמץ וודאי? התשובה היא לא! והדבר הזה השתנה מהעבר הרחוק, נסביר.

בעבר הרחוק, גרגירי החיטה היו עוברים שטיפה מסיבית במים ואף היו שורים אותם במים מספר שעות, מטרת השטיפה הייתה להסיר מגרגירי החיטה את המוץ האבק והלכלוך, וכן להעלות את רמת הלחות בגרגירי החיטה כדי שיהי ניתן להסיר ממנו את הקליפה בכדי להגיע לתוצאה של קמח לבן נקי.

אט אט עם השנים השתכללו מערכות הטכנולוגיה ועברו ממכונות שטיפה שהיו צורכות כמות אדירה של מים - כאלפיים ליטר מים לאלף ק"ג גרגירי חיטה! למכונות התזה מדויקות, בעבר הלא כל כך רחוק, היו מנקים את גרגירי החיטה ע"י שאיבה וקישור אוויר עוצמתי, ואח"כ היו מעבירים את החיטה הרטובה מועטה כדי להעלות את החיטה ממצב הרטיבות הטבעי שלה (כ-12%) למצב רטיבות גבוה יותר (כ-16%) המאפשר קילוף מהיר ואיכותי של הקליפה.

כיום מערך הטכנולוגיה השתכלל והמערכות מרטיבות את החיטה בצורה מבוקרת ומדויקת, באופן שגרגירי חיטה עוברים בתוך צינור כעין חילזון באורך כמה מטרים ספורים שבראש הצינור עומד צינור ההתזה שמתז כמות של כעשרים וחמשה לטרי מים לאלף ק"ג גרגירי חיטה, הזמן בו גרגירי החיטה נרטבים הוא כחמש שניות, ולאחר כשלושים שניות יוצאים גרגירי החיטה למיכל שהייה, כבר בסוף הצינור - כשלושים שניות מאז שגרגירי החיטה הורטבו, נשאר בחיטה לחות מעטה מאד שאינה בגדר "טופח על מנת להטפוח" הגם שגרגירי החיטה האלו שוהים מספר שעות במכלי ענק (כמאתים אלף ק"ג גרגירי חיטה) לא נמצא בתחתית המכלים טיפות מים.

מה שמסתמן שבטכנולוגיה העכשווית אף לאחר ההתזה החיטה לא מספיקה לעבור תהליך של חימוץ.

אמנם, עדיין מי שמחמיר שלא לקנות קמח שנמכר לגוי, מקפיד לצרוך דווקא שנטחן לאחר הפסח או קמח יבש. קמח יבש פירושו: קמח שלא עבר את תהליך הרטובה אלא רק עבר ניקוי בשאיבה וקישור אוויר, מה שגורם ללחות המועטה בגרגירי החיטה לא להפריד את קליפת הגרין בצורה מיטבית, ולכן קמח זה הוא לרוב יותר כהה כי נכנס לטחנה גם מעט מהקליפות.

להלכה: הג"א (במעשה רב) החמיר שלא לאכול מחיטה לתותה (ששהתה במים) שנטחנה בערב פסח. אמנם כבר כתב באורחות רבינו (ח"ב פסח יט כ) שגם מרן הקהילות יעקב לא הקפיד בזה, וכן החזו"א לא הקפיד בדבר. ובתשובות והנהגות (ח"א סי' שט וח"ה סי' קיב) כתב שלהקפיד רק על "קמח שנטחן לאחר הפסח" זו חומרא יתרא. ובפרט לדעת מרן רבנו עובדיה יוסף זיע"א שהתיר מכירת חמץ אפילו בחמץ ממש, אין מה לחשוש מלרכוש קמח שנמכר לגוי.

נטחן לאחר הפסח? נקי מחרקים?

ישנם החושבים שקמח הנטחן לאחר הפסח נקי הוא מחרקים הרבה יותר שאר הקמחים במשך ימות השנה, שהלא הקמח הזה הוא טרי יותר, אמנם המציאות היא הפוכה ממש, מטחנות הקמח ששוכנות בימי הפסח ולעיתים אף כמה ימים קודם לכן, יוצרות מאגרי חרקים קטנים ושאר זוחלים, דבר שאף לאחר ניקוי לא יכול להבטיח את נקיות המתקנים לגמרי, לכן יש להקפיד ביתר שאת לנפות את הקמח כדי לוודאות שאין בו כל חרקים ושאר בע"ח האסורים.

למעשה: ניתן לאכול ולרכוש קמח שנטחן לפני הפסח ובלבד שעשו מכירת חמץ כדון, ויש לנפותו היטב היטב.

הפלטה מקצרת

סמוך לכניסת השבת הפלטה שלנו עשתה בעיות וכיוון שלא היה זמן לחפש גמ"ח, אחד השכנים נתן לנו להשתמש בפלטה שלו של פסח. כעת אנחנו מעוניינים להחזיר לו, אך הפלטה כבר לא תוכל לשמש לו לפסח. אנחנו מעוניינים להציע להם חדש, אבל חוששים מאיסור ריבית.

תשובה: מותר לכם בהחלט להחזיר לשכן פלטה חדשה. הסיבה לכך: איסור ריבית חל על הלוואת כסף או מוצרים שנמדדים במשקל ומידה (כמו קמח או סוכר). לעומת זאת, בהשאלת חפצים (כמו פלטה, כלי עבודה או רכב), מותר להחזיר מוצר חדש או טוב יותר. השימוש בחפץ גורם לו בלאי מסוים, ולכן החזרת מוצר חדש נחשבת כפיצוי על השימוש ועל ירידת הערך, ואינה נחשבת כ"ריבית" על הלוואה. (ע"פ שו"ע יו"ד קע"ו).

חבר בורסה

אני רוצה להתחיל להשקיע בבורסה דרך חברת השקעות (חבר בורסה). האם אני חייב לוודא שיש לחברה 'היתר עיסקא' לפני שאני מפקיד דרכם כסף וקונה מניות?

תשובה: מומלץ יותר לבחור חברת השקעות שיש לה היתר עיסקא מסודר. זה פותר את הבעיות שעלולות להתעורר בחשבון העו"ש שלכם שם. כגון כאשר לוקחים שם הלוואות ומינוף (Margin) לקניית מניות בסכום גבוה יותר ממה שיש לכם, ואתם משלמים ריבית על הלוואה הזו. ולחילופין אם נשאר לכם כסף בחשבון שאינו מושקע כרגע, וחברת השקעות משלמת לכם עליו ריבית - מדובר בריבית גמורה שחייבת היתר עיסקא. (ע"פ ראש יוסף - ריבית סימן קנט)

טעות בחשבון

עשינו קניות לשבת ורק בבית קלטנו: החצילים לא עברו בחשבון! אנחנו חייבים אותם לסלטים של שבת, אבל החנות כבר סגורה. מותר להשתמש ולשלם למוכר קצת יותר?

תשובה: מי שלקח בטעות מוצר בלי לשלם עליו, חייב להודיע למוכר על כך ולסכם איתו על התשלום. במקרה שהחנות כבר סגורה, ואם לא ישתמש מיד בחצילים הם יאבדו מטרתם ויירגם למוכר הפסד - מותר להשתמש בהם מיד על מנת לשלם עליהם בהמשך. כמו כן, מותר להוסיף מעט על התשלום כדי לצאת מחשש גזל, ואין בתוספת זו משום איסור ריבית (על פי ראש יוסף, ריבית סימן קס סעיף ד).

תקוע בלי כסף

הייתי עם חבר בחו"ל ונתתי שם לחבר 4 לארי (מטבע גאורגי), וכשיצא לנו לעלות על מונית הוא שילם עליי 5 לארי, ולא היה לי אפשרות לפרוט ולהחזיר לו לארי אחד, ונתתי לו דולר אחד (קיצונו אחד לשני), הערך של הדולר שווה יותר ממה שאני חייב לו, ואני ויתרתי לו ונתתי לו כמתנה, האם זה נחשב לריבית?!

תשובה: אין בזה איסור ריבית. מכיון שלא היה סיכום בשעת הלוואה לשלם ריבית, וניכר סיבת התוספת בגלל שאין לך אפשרות לפרוט את הכסף, באופן כזה אין איסור ריבית. וגם אתה לא צריך להסביר שזה מתנה. (ע"פ ברית יהודה פרק י)

לשבור את השחמט החדש?

רכשנו כעת משחק שחמט חדש לבית שלנו. כידוע בראשו של "המלך" במשחק זה - משני הצדדים (כלים הלבנים והשחורים) יש צורה של שתי וערב (צלב). האם צריך לשבור את הצלב הזה או שאפשר להשאירו?

כדי להתיר לסחור בבולים אשר יש עליהם צורת צלב, ושם הוסיף טעם נוסף, שמאחר שהבולים נעשו באופן שברור שאינו לשם אלוהות - אלא אף לביזיון, כי בסוף משלוח הדואר חותמים עליהם חותמת לפסלם משימוש חוזר וזורקים אותם לאשפה אחר הוצאת המכתב, את שאין נוהגים בו משום אלוה אין לאסור.

נראה איפה, שגם נדון שאלתנו אין בו איסור מן הדין. הצלב שבראש "המלך" במשחק שחמט, אמנם הוא חלק מהתאמה התרבותית היסטורית, כשהמשחק הזה הגיע מהמדינות אשר מהם מקורו, לאירופה הנוצרית בימי בניינים, והוסיפו לו את הצלב בראשו כדי להראות את סמכותו המלכותית בהשפעת הנצרות, אך רחוק עדיין מלהיות סמל לעבודה זרה, ופשוט הוא שאינו דבר שנעבד או שמשתחוים לו - גם אם מדובר בכלי משחק יוקרתיים שעשויים מחומרים יקרים כמו כסף וכדומה.

לכן אין חיוב לשבור או להשחית את הצורה של הצלב, ולמיטב ידיעתי, כך העם נוהג ולא שמענו על מי שהזהיר על כך, על אף שהמשחק הזה היה, ועודנו נוהג אצל רבים - כולל תלמידי חכמים ואנשי מעשה.

הכומרים תולים בצווארם. אמנם הש"ך - מגדולי מפרשי השו"ע, ציין שם על דבריו, שמאחר שהדרך הוא להשתחוות לצורת צלב, רק אם אנו בטוחים שאף פעם לא השתחוו לצורה זו - אפשר להתירו, אבל סתם צלב אף שעיקרו לנו, יש לאסרו מספק.

בדברי הפוסקים האחרונים ובספרי שו"ת, מצאנו שדנו לגבי מוצרים או בגדים אשר נהוג כיום לצייר עליהם צורת צלב, האם מותר להשתמש בהם, להסתכל בהם, או להחזיקם, דוגמא - רופא בחו"ל אשר בעבודתו בבית החולים צריך ללבוש חלוק שמצויר עליו צלב אדום, האם מותר לו. האחרונים נקטו לומר שאין הצלב כיום עבודה זרה עצמה שעובדים אותה, אלא איזה חוק עכו"ם להחזיק סימן זה לעבוד העבודה זרה, ובזה לא מצאנו איסור מן הדין, רק מעלה והידור כדי להרחיק מן הכיעור, כן כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' טט) בדיון שלו

כל פסל או צורה שהגויים עושים אותם כאליל ועובדים אותם בתור אלוה, אסורים בהנאה לישראל, ואסור גם להכניסו בביתו, כמו שכתוב מפורש בפסוק (דברים ז'): "פסילי אלוהיהם תשרפון באש וגו', ולא תביא תועבה (הכוונה לפסל ע"ז) אל ביתך וגו'". אבל הצורות שאינם עובדים אותם אלא עושים אותם לנוי וקישוט או לזכר דבר מה, מותרים בהנאה. במסכת עבודה זרה (ריש פרק ג') נאמרו חילוקים וכללים לגבי פסל או דמות שנמצא במקום מסוים, מתי חוששים שעשייתו היא על מנת לעבודו ונאסר בכך, ומתי יש לתלות שנעשה רק לנוי ואינו נאסר.

והנה רבנו משה איסרליש בהגותו על השו"ע כתב (יו"ד סי' קמ"א סע' א'): שתי וערב (צלב) שמשתחוים לו, דינו כדין צלם ואסור וכו' אבל שתי וערב שתולים אותו בצוואר לזיכרון, לא מקרי צלם ומותר. כוונתו להתיר את הצלב אשר

חוד החידה

חידודי הלכה
מעמיקים

את התשובות יש לשלוח
למייל:
alonim3030@gmail.com

או למספר טלפון
03.380.1106
שלוחה 2

ולסיום ההקלטה הקישו #
חובה לציין שם פרטי
ומשפחה מספר טלפון
ועיר מגורים - תשובות
לא ברורות \ מלאות, או
שחסרות פרטים לא יוכלו
להכנס בהגרלה
*ההגרלות על דעת קו ההלכה הספרדי

הזוכה מגיליון קודם

אלחנן בן פורת
ישיבת אורחות תורה

משפחתו של ידידיה כהן משפחה ברוכת ילדים בלעה"ר. לכבוד שמחת בר המצווה של בן הזקונים החליט ידידיה לערוך את השמחה עם בני המשפחה הגרעינית בקמפוס מפואר ששכר לכבוד המאורע. כחלק מההכנות לשב"ק תכנן ידידיה את סדרי העליות לתורה בשב"ק, אך לפתע נתקל ידידיה בבטייה הלכתית בעליית 'כהן'. ידידיה התקשר 'לקו ההלכה' לשאול כיצד עליו לנהוג באופן זה. לתהדתו השיבו הרב: באופן כזה אתה צריך להעלות לתורה את המלצר שיהיה שם, אע"פ שהוא ישראלי!

כיצד יתכן שיש כהנים בקהל ואע"פ כן יש לעלות את ישראל לתורה בעליית ראשון (אפילו כשאנו ת"ח).

ציין שז"ל סי' ק"ה סעי' יב

ר' שמעון דוידוב סופר סת"ם מומחה וירא שמים מארץ ישראל, הזמן להכנסת ספר תורה בקהילה היהודית בתאילנד, לטיסתו של ר' שמעון הצטרף ר' יחיאל הרשקוביץ שהיה אמון להפקת האירוע הגדול של הכנסת ספר התורה בארץ הנכר. באמצע הטיסה נוכח ר' יחיאל לתדהמתו שתיק 'הטלית' והתפילין שלו נשכחו בארץ ישראל. ר' שמעון הרגיעו, 'אל דאגה היום תוכל להניח את שלי, ומחר כבר נגיע אל הקהילה היהודית בתאילנד שם בוודאי תמצא תפילין כמנהגך'.

כשהוציא ר' שמעון את התפילין מנרתקם, אף הוא נדהם לראות שעקב ריבוי התפילין שהיו על שלחנו הכניס ר' שמעון לתיק תפילין שאינם שלו ואף בלבב בין כמה זוגות של תפילין.

המתניו השניים עד לנחיתה, ומייד יצרו קשר עם 'קו ההלכה' כדי לברר כיצד עליהם לנהוג. השיב הרב, במקרה זה על ר' שמעון הנוהג כמנהג הספרדים להניח קודם תפילין של יד ואח"כ תפילין של ראש, ואילו ר' יחיאל יש לו להניח קודם של ראש ואח"כ של יד.

מפני מה הרב הורה כך? ומה היה השוני בין ר' יחיאל לבין ר' שמעון?

ציין משנ"ב סי' א' ס"ה, הלכה ברורה סי' כו ע"ז ה"ז
א"א

מפגש משנה חיים

עליתי להתפלל אצל רבי שמעון, אבל לא הייתי אותו אחד שיצא לפני שלוש שעות לדרך. למה נסעתי דווקא מבני ברק? למה ישבתי דווקא לידו? הרגשתי ששום דבר הערב לא היה במקרה. מישהו מלמעלה כיוון את צעדי, ודאג לבחור עבורי מקום כדי לחשוף אותי לכל כך הרבה דברים שמעולם לא ידעתי.

לא יכולתי להישאר אדיש ואטום אל מול צירוף מקרים מופלא שכזה. אבא שבשמים קרא לי, לא יכולתי להציג כאילו לא שמעתי אותו.

מאותו יום משהו השתנה בי.

נשארתי בקשר עם אותו רב, בהמלצתו התחלנו ללמוד ספר הלכה. קראתי והשתדלתי בכל הכוח ליישם. התחלתי לשמור יותר, גם דברים שכבר ידעתי עליהם קודם, אבל מעט זלזלתי בחשיבות שלהם. שאלתי, בדקתי, חקרתי - והוא השיב על כל שאלותי באותה סבלנות מיוחדת במינה ששידרה לי, כמו באוטובוס: אני לגמרי לשירותך.

היום - אחרי תהליך ארוך - אני מספר גברים בלבד, ובימי העומר לא עובד בכלל בתפורות.

כשאני משחזר לעצמי, במבט לאחור, מהו הדבר שריגש אותי יותר מכל? מה גרם לי להתפעל מהאדם שיושב לצדי ולהסכים לשמוע לי?

אני חושב שללא ספק חלק גדול מכך היה האדם שראיתי מולי. הוא היה עייף. ראיתי זאת על פניו ועל פיהוקיו בין שיחה לשיחה, ומאוחר יותר סיפר לי שלמד כל היום. בכל זאת ענה לעשרות אנשים, וכל זאת בסבלנות, בבהירות ובכבוד - מבלי לצפות לשום תמורה. כשזיהה שאני זקוק לעזרתו, נתן לי את כל כולו.

היה מדהים לגלות אנשים מן הזן הבלתי מצוי הזה, כאלו שאינם עובדים לשם שכר וגם לא לשם פרסומת, והם מכוונים לדבר אחד ויחיד: ללמד ולהדריך יהודים בדרך התורה.

ומעבר לכך התרגשתי לגלות שלאבי שבשמים אכפת ממני, יהודי פשוט שלא כל כך יודע מה ואיך לעשות. הוא לא מוותר עליי בשום אופן, ודואג להוליך אותי אל הישועה שלי ולשנות את חיי.

נתקלתם בסיפור מרגש גם כן? רציתם לשלוח מכתב להנהלת הארגון? עכשיו הדרך פתוחה שילחו אלינו לכתובת: alonim3030@gmail.com

נוצרה הפסקה קצרה. ניצלתי את הרגע ושאלתי: "סליחה, מהם כל השאלות האלו?"

הרב חייך והסביר לי שהוא מתנדב לענות בקו שנקרא "קו ההלכה". זהו קו טלפון לשירות הציבור שנותן מענה הלכתי לשאלות שמתעוררות לאנשים.

אבל אז הוסיף משפט שתפס אותי: "אנחנו עכשיו בספירת העומר. זו תקופה שיש בה מנהגי אבלות על תלמידי רבי עקיבא. יש ימים שמותר להסתפר ויש ימים שאסור - ולכן השאלות חוזרות על עצמן."

כשמעתי את המילה 'להסתפר' התעוררתי לחלוטין. העניינים הללו נגעו בי ישירות.

"באמת?" תמתי, "אני ספר. עבדתי כרגיל בתקופה הזו. בכלל לא ידעתי שיש בעיה עם זה."

הוא שתק, ואני חקרתי מתי בדיוק אסור.

האמת? בתחילה היה לי קשה לקבל את 'ההתערבות' ההלכתית הזו במקצוע שלי. מה פירוש "לא לספר"? הרי זו הפרנסה שלי! מי יכניס במקומי את הכסף?

אבל הרב לא דרש כלום, לא תבע, לא דחק בי. הוא שמע בסבלנות את כל טענותיי, הקשיב בשקט לתסכול הגדול שלי, ובמקביל עשה דבר מיוחד מאד: על אף שהפלאפון שלו לא הפסיק לצלצל, הוא הניח אותו בצד, וישב איתי בלי שום הפרעות למשך חצי שעה שלמה.

הוא הסביר לעומק, הוא לא רק ענה - הוא ביאר. הוא סיפר על משמעות הימים האלו, על הסיבה לכך שחכמים תיקנו מה שתיקנו. הוא נתן לי את כל התמונה כולה, כך שאבין מה עומד מאחורי הדברים הללו, ומה עושה האבלות הזו לחיים הפרטיים שלי כיום - מדוע היא חשובה כל כך ואיך היא מתחברת אליי.

לאט, לאט התפשטה בי הרגשת נינוחות.

עוד לא ידעתי מה אעשה באופן אישי, אבל הרגשתי אדם אחר.

כשתמו שאלותיי והסבריו, חייך לעברי בחום ובירך שאצליח לעשות את הטוב ביותר. את שארית הדרך עשיתי אפוף במחשבות, בעוד הרב ממשיך לענות לשאלות שנכנסו אליו.

הגענו. החלפנו מספרי טלפון ונפרדנו בהינף יד לשלום.

אם נסעתם אי פעם באוטובוס ציבורי לבטח לא הקדשתם מחשבה לנוסעים בלתי מוכרים שישבו לצידכם. לכאורה נראה שכולם מתיישבים באופן אקראי לחלוטין, ואין לכך שום משמעות. אך נסיעה אחת שלי לימדה אותי שגם מקום באוטובוס הוא בהכוננת מכוון מלמעלה ולא קורה סתם.

...

שמי נועם. אני גר באזור המרכז ובמקצועי ספר. העסק שלי בהחלט משגשג, ויש לי הצלחה לא קטנה בתחום.

לפני כשלוש שנים, לקראת ל"ג בעומר, הרגשתי צורך פנימי לנסוע להתפלל במירון, בקבר רבי שמעון בר יוחאי. באותה תקופה התעוררו בחיי כמה עניינים מורכבים, והרגשתי שאני צריך רחמים. גדלתי בבית מסורתי וספגתי הרבה חום לתפילות בקברי צדיקים, וכשמעתי סיפורים על הסגולות והישועות שקרו בעקבות תפילה אצל רשב"י בל"ג בעומר החלטתי לנסות. אם לא יועיל ודאי לא יזיק.

לא הייתה אפשרות להגיע ברכב פרטי ביום הזה. בדקתי וראיתי שמבני ברק יוצאים אוטובוסים מוזלים, והחלטתי להצטרף לאחת הנסיעות.

עליתי לאוטובוס בסביבות חצות. הוא התמלא מיד. מצאתי לי מקום ליד יהודי מבוגר שהחזיק בידו איזשהו ספר.

בתחילת הנסיעה למד היהודי שלצידי בשקט, ואני ניסיתי לנמנם. אבל כבר ברבע שעה הראשונה הבנתי שהתיישבתי ליד בן אדם מבוקש למדי. הפלאפון שלו לא חדל מלצלצל. השיחות נכנסו בזו אחר זו. אחת נגמרת ושניה מתחילה מיד.

לא שמעתי את השאלות, אבל התשובות שחזרו על עצמן גרמו לי לנחש אותן: האם מותר להסתפר עכשיו? האם מותר להתגלח? האם מותר לשמוע מוזיקה?

הבנתי כבר שהתיישבתי ליד רב שעונה תשובות הלכתיות, אבל כששוב ושוב חזרו על עצמם אותם נושאים גברה תמיהתי: מה הסיפור? למה כולם שואלים את אותן שאלות בדיוק היום? היה איזה איסור לעשות את הדברים האלו קודם לכן? מה יכולה להיות הסיבה לכך?

אחרי כשעה ומחצה בהם ענה הרב לשואלים,

האם יראת שמים מפריעה לשמחה בעבודת ה'?

אין הכוונה לפחד במובן של לחץ מתמיד, שמכווץ את הלב, משתק את האדם ומכניס אותו לעצבות.

ודאי שאין זה רצון ה', שהרי נאמר "עבדו את ה' בשמחה".

כאשר יראת העונש נתפסת כפחד כזה - זה כבר לא הצורה הנכונה שלה.

יראת העונש איננה פחד שמשתק, אלא גבול שמכווץ.

זו ידיעה פנימית שיש משמעות למעשים שלי, שיש תוצאות, שיש דרך נכונה ודרך שאינה נכונה.

כמו ילד קטן שיודע שלא נוגעים בסיר חם.

הוא לא חי בפחד מהסיר, ולא מסתובב כל היום בלחץ.

אבל יש לו הבנה ברורה: אם יגע - יכאב.

הידיעה הזו יוצרת גבול, לא פחד.

כך גם בעבודת ה': יראת העונש, כשהיא מובנת נכון, אינה באה להלחיץ את האדם, אלא ליישר אותו.

היא נותנת מסגרת, יציבות וכיוון.

מתוך כך מתיישבת גם הסתירה שאתה מרגיש:

אין סתירה בין יראה לשמחה.

יראה אמיתית יוצרת גבולות,

ובתוך הגבולות הללו יכולה להופיע שמחה אמיתית.

לעומת זאת פחד, במובן של לחץ וחרדה - אכן סותר שמחה, והוא אינו הצורה הנכונה של יראת העונש.

יסוד עמוק זה מתגלה בדברי הסבא מסלבודקה שמסביר כי בהשקפה פשוטה נדמה שיראה ושמחה הם הפכים. מי שירא - לא שמת, ומי ששמח - לא ירא.

אבל האמת היא בדיוק להפך: אין יראה בלי שמחה, ואין שמחה בלי יראה, כי אלו אינם כוחות סותרים, אלא כוחות שמשלימים זה את זה.

לסיכומו של דבר -

התחושות שאתה חווה עכשיו אינן נובעות מעצם היראה, אלא מן האופן שבו היא מתפרשת אצלך כפחד.

וככל שתצליח, בעזרת ה', לדייק את ההבנה הזו: לראות ביראה מקום של יציבות ולא של איום, גבול ולא לחץ, כך הלב יתחיל להירגע, ומתוך כך תיפתח הדרך גם לשמחה ולאהבת ה'.

שלום וברכה,

אני בחור ישיבה, ברוך ה' יושב ועוסק בתורה וזוכה גם לעסוק במוסר ובענייני עבודת ה'.

אני מרגיש צורך לשתף בקושי פנימי שמלווה אותי:

נדמה לי שאני נמצא בשלב של יראת העונש.

אני לא מרגיש עדיין יראת הרוממות, אלא עיקר התחושה שלי היא פחד - פחד לעבור עבירות, פחד לבטל תורה, פחד לא לעשות את רצון ה' כמו שצריך, וכל זה בעיקר מתוך חשש לעונש.

אני מרגיש שהתנועה הפנימית שלי בעבודת ה' נובעת הרבה מהמקום הזה: שלא אכשל, שלא אעשה דבר לא נכון, כדי שלא אקבל עונש.

הדבר הזה גורם לי להיות כל הזמן בבדיקה עצמית: האם אני באמת בסדר? האם אני עושה מספיק טוב? האם הלימוד שלי נקי וטהור כמו שצריך להיות?

התחושות האלו יוצרות אצלי לחץ פנימי מתמיד, ולא נותנת לי מנוחה.

ומתוך המקום הזה אני שם לב שאני גם לא מצליח להיות בשמחה.

אני לא מרגיש איך אפשר להגיע למצב של אהבת ה' או לעבוד אותו מתוך חיות ושמחה, כאשר עיקר המניע שלי הוא פחד מעונש.

וכשאני מנסה להרגיע את עצמי ולהוריד מעט מהלחץ - מיד עולה בי חשש אחר: אולי אני נעשה קל-דעת יותר מדי, אולי אני מאבד את היראת שמים שלי.

נמצא שאני עומד בין שני צדדים:

מצד אחד - אני רוצה באמת להיות ירא שמים.

ומצד שני - אני רוצה לעבוד את ה' מתוך שמחה, כפי שנאמר "עבדו את ה' בשמחה".

והשאלה שמטרידה אותי היא:

איך נכון להתייחס למצב שבו עיקר היראה היא יראת העונש, שמורגשת אצלי כפחד מעונש ולחץ מתמיד?

והאם מתוך מקום כזה אפשר באמת להגיע לשמחה ולאהבת ה', או שאני חסר כאן הבנה יסודית בדרך העבודה?

שלום וברכה,

ראשית כל - שאלתך מיוחדת מאוד, ונוגעת בלב רבים.

חשוב שתדע שזו לא שאלה פרטית שלך בלבד - זו התמודדות אמיתית שנמצאת אצל הרבה בני תורה, והיא יכולה לגרום לתסכול, לבלבול, ולעיתים אפילו לירידה בחשק בעבודת ה'.

לפני שנבאר בעזרת ה' מהי יראת שמים אמיתית, חשוב להתבונן בתופעות שאתה מתאר - ולהבין דבר יסודי מאוד בנפש האדם:

טבע האדם הוא שאינו יכול לחיות כל הזמן מתוך פחד - לא בחיים הכלליים, ובפרט לא בעבודת ה'.

אדם לא בנוי לעבוד את ה' כשהוא שרוי תמיד בתחושה של: "אני חייב לעשות, אחרת יהיה לי עונש", או "אולי ה' לא אוהב אותי", וכיוצא בכך מחשבות שליליות.

לא לפחד מהפחד!

נמשך לאורך זמן, במיוחד בתקופות שבהן גם הסביבה פחות יציבה ויותר מתוחה, נוצר עומס פנימי שאינו מקבל ביטוי ישיר. הילד אינו מרשה לעצמו "לשחרר", להתלונן או לבטא קושי, משום שהוא רגיל להיות בצד המתפקד. במקרים רבים גם המבוגרים סביבו אינם מזהים את הצורך, משום שעל פניו "הכול בסדר". כך נוצר מצב שבו הרגשות אינם נעלמים - אלא נשארים בפנים ואפילו מתגברים, ללא מקום לעיבוד ולביטוי. כאשר אין לנפש נתיב ישיר לבטא מתח, היא מחפשת דרכים עקיפות ואחת מהן היא היווצרות פחדים. **דווקא משום שהילד "חזק" ומתפקד, חשוב לשים לב שגם הוא זקוק למרחב שבו מותר לא רק להצליח - אלא גם להיות אנושי, להתלבט, להיכשל ולהרגיש.**

חשוב לזכור שפחד ולחץ אינם בהכרח סימן לבעיה שיש לסלק, אלא סימן לכך שהנפש מתמודדת עם עומס שעדיין לא מצא ביטוי אחר. כאשר אנו מבינים זאת, מתאפשר שינוי מבט: במקום לראות בפחד אויב, אנו יכולים לראות בו מסר שמזמין התבוננות עמוקה יותר מעבר לרובד החיצוני. מתוך ההבנה הזו נוכל להתקדם לשאלה המעשית - כיצד נכון לסייע לילד כאשר הפחד כבר נוכח, ואיך לבנות בתוכו חוסן פנימי שילווה אותו לאורך הדרך. במאמר הבא נעסוק בכך בהרחבה.

מודעת, אך היא מלווה את הילד לאורך היום ומייצרת עומס רגשי מצטבר. למשל, כשילד חווה תקופה של מתיחות משמעותית בין הוריו, הוא יכול לפחד ללכת ללימודים כי בתת המודע הוא לא יודע מה יהיה כשיחזור. ילדים רגישים במיוחד לאווירה הרגשית סביבם. הם קולטים מתח, עומס ודאגות - גם כאשר הם אינם נאמרים בקול. כאשר הילד חש שמשהו בסביבה אינו רגוע אך הוא לא מבין מהו, נוצרת תחושת ערפול שמגבירה חוסר ביטחון. מתוך הערפול הזה עלולים להתפתח גם פחדים שאינם קשורים לכאורה למציאות המיידית, אך למעשה ניזונים מהתחושה הכללית של חוסר יציבות.

לא פעם אנו פוגשים פחדים דווקא אצל ילדים מתפקדים ומצליחים, ילדים שמשתדלים מאוד להיות "בסדר". מדובר בילדים שמפנימים היטב את הציפיות סביבם, שואפים לעמוד בהן ולעיתים אף מעבר לכך, ומפתחים לעצמם זהות של "זה שמסתדר", "ההוא שלא עושה בעיות". כלפי חוץ הם נראים רגועים, אחראיים ובשליטה, אך מתחת לפני השטח פועל מאמץ מתמשך לשמור על התמונה הזו. הרצון שלא לאכזב - את ההורים, את הצוות החינוכי, ולעיתים גם את עצמם - יוצר דריכות פנימית קבועה. הילד בודק את עצמו שוב ושוב: האם עשיתי נכון, האם זה מספיק טוב, האם הייתי כמו שמצפים ממני. כאשר מאמץ כזה

במאמר הקודם עסקנו בהתמודדות עם תסכול ודחייה, וכעת ניגע בנושא שמעסיק הורים רבים - לחץ ופחדים אצל ילדים. לפני שניגש לדרכי הסיוע, חשוב להתבונן בשורש התופעה ולהבין כיצד מצבים אלו מתפתחים מלכתחילה. ניתן לומר שאף ילד אינו נולד לחוץ; כולם נולדים עם צורך טבעי בביטחון, בהישענות ובתחושת יציבות. כאשר הצרכים הללו מתערערים - לעיתים באופן כמעט בלתי מורגש - מתחילים להופיע סימני לחץ ופחד. לרוב אין מדובר באירוע חד פעמי, אלא בתהליך הדרגתי שנבנה מתוך הצטברות של חוויות קטנות. לעיתים נפש צעירה מתקשה לעבד את החוויות של חוסר הביטחון והיציבות בקצב שבו הן מגיעות, ומה שנראה לנו שגרתי ופשוט, עבור ילד עשוי להיות גדול ומבלבל. כאשר החוויות נערמות מהר יותר מהיכולת הפנימית להכיל אותן, המתח מחפש דרך לפרוץ החוצה. פעמים רבות הדרך הזו מתבטאת בדאגנות, בחשש, או בפחד שלא תמיד יהיה מוסבר במילים.

גורם מרכזי בהתפתחות לחץ הוא תחושת חוסר ודאות. ילדים זקוקים לעולם צפוי וברור, למסגרת שמעניקה תחושת קרקע יציבה. כאשר המציאות נחוות כבלתי צפויה - שינויים תכופים, מסרים שאינם אחידים או חוויה כללית של "לא ברור מה עומד לקרות" - נוצרת דריכות פנימית מתמשכת. הדריכות הזו אינה בהכרח

חיים בשלווה
החיים עם אמונה
ובטחון

למה להשתדל? הכל זה רק השגחה.

הרב יוחנן בר שלום שליט"א

רק מפני רצון הבורא שכך יעשה.

ולפשוט את הדברים עוד יותר ולקרבים אל הלב, נביא את קושיית 'בעל הסולם' במקום אחר (אגרת יג) על מאמר חז"ל "יגעת ומצאת תאמין" הלא 'מציאה' פירושה טובה הבאה לאדם ללא כל מאמץ, כגון שהלך ברחוב ומצא סכום נכבד של כסף, אך אדם שיגע ועמל ולאחר מכן קיבל את שכרו המגיע לו מה שייך לומר על זה לשון 'מציאה', היה צריך לומר "יגעת וקיבלת תאמין"?

על זה מיישב בעל הסולם בזה"ל: "ידוע לכם מה שפרשתי על הפסוק 'זכור' וזכור בכל אשר תעשה' אשר אדם התחתון מחויב לעשות כל מה שבכווחו לעשות ורק אז יש מקום להשראת הברכה, אמנם כסילות היא לחשוב שהשי"ת נעשה מחוייב בזה להשרות הברכה בדיוק במקום עשייתו, ואדרבה, **עפי"י רוב העשייה במקום אחר והברכה במקום כזה שלא עשה שם האדם כלל** כי לא ידע או לא יכול לעשות שם מאומה, והברכה האמיתית היא חוק ולא יעבור שזה סוד שנקרא 'מציאה'. ע"כ היינו שבאמת הברכה שבאה לאדם היא 'מציאה' ואין לה בהכרח קשר להשתדלות שעשה האדם.

לסיכום: חייב אדם לעשות השתדלות כי כך ה' רצה, אמנם התוצאה אינה קשורה להשתדלות שעושה האדם. ולשאלת כמה השתדלות צריך אדם לעשות? זה כבר נושא נוסף, אבל מאמר זה הוא הקדמה חשובה לשאלת כמות ההשתדלות.

פרטית ולומר אז "אם אין לי מי ליי, ולעשות כל המציאות שעושים הגשמיים בכדי שירוויה מעותיו כמותם, אולם בערב כשבא לביתו ושכרו אתו, **ח"ו מלחשוב שריבוי המצאותיו עשה לו את הריחוק**, אלא אפילו היה מונח במרתף כל היום, היה גם כן מצוי שכרו בידו כי כן חשב עליו השי"ת מראש, וכן מוכרח להיות.

ואע"ג שבשכל הם דברים הופכיים ואינם מקובלים על לב, מכל מקום מחוייב האדם להאמין כן, כי כן חקק השי"ת בתורתו מפי סופרים ומפי ספרים". עכ"ל קודשו.

אכן אלו דברים הפוכים מהשכל ומהגיון, בתחילת היום לחשוב אם אלך לרופא, אם אלך לעבודה, אם אפנה לשדכנית מנוסה אזי תיפתח דרך לישועה, ולאחר המעשה, לאחר הרפואה הפרנסה והשידוך, ידע האדם שאין זה קשור כלל ועיקר להשתדלותו, אלא כך גזר הבורא, ומה שעבד ועשה השתדלות זה

מצד אחד אנו בטוחים ומאמינים שהכל מכל כל הוא בגזרת שמים, אין לאדם כוח לעשות בעולמו מאומה, וכדברי הרמב"ן המפורסם (סוף פרשת בו) "שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, והכל בגזרת עליון". ע"כ. וכן אמרו רז"ל (ביצה טז ע"א) כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה עד ר"ה.

ומצד שני, הפסוק אומר (דברים טו, יח) "וברכתיך בכל אשר תעשה" ובספרי (פרשת ראה פסיקא קכג אות יח) אמרו, "יכול ישב בטל? תלמוד לומר: בכל אשר תעשה". הרי שיש חובה לעשות השתדלות. אם כן השאלה היא: למה? הלא הכל הוא בגזרת עליון ומה יוסיף ומה יתן ההשתדלות שלנו כאן בעולם העשייה?

הקדוש רבי יהודה ליב אשלג זיע"א בעל פירוש 'הסולם' על הזוהר הקד' מיישב את הדברים באגרותיו (אגרת יח) וזה לשון קודשו: "כבר אמרתי בשם הבעל שם טוב כי **קודם** עשיית המצוה אין לחשוב כלל בהשגחה פרטית, אלא אדרבה צריך האדם לומר "אם אין לי מי ליי" (אבות א, יד) אבל **אחר** המעשה מחוייב האדם להתישב בעצמו ולהאמין שלא מכוחי ועוצם ידי עשיתי המצוה, אלא רק מכח ה' שכן חשב עלי מראש, וכן הייתי מוכרח לעשות.

כמו כן הסדר במילי דעלמא כי שקולים הם הרוחניות והגשמיות. לכן, טרם שאדם יוצא לשוק להרויח דבר יום ביומו צריך הוא לסלק מחשבותיו מהשגחה

פסח שני כסמל לתקוה מחודשת
חודש אייר מרובה בהזדמנויות לדבר על חינוך, אבל עקב הצורך עבורנו כהורים למסר של "אל יאוש" בחינוך ילדנו, עם כל הנפילות שבדרך, חשבתי להתמקד בארוע אחד מכונן שחל החודש: פסח שני.

שבטח עשו. היצר חוגג על זה, ומשתמש בזה כחומר ראיות להוכיח לנו כמה אנחנו לא-שווים ולא מוצלחים, שאבדה תקוה, וממילא, אפשר להתייאש, וכמו שמבוטא בשיר: 'משנלכדת ברשת - עכשיו פרפר בה להנאתך'. זו תמצית משנתו של היצר הרע, שיותר ממה שהוא חפץ בעבירה, הוא חפץ ביאוש שנוצר כתוצאה ממנה, יאוש שמתגלה דרך דכדוך ודכאון, או ציניות וניתוק, או שלל תופעות אחרות.

והנה באה התורה, ומחדשת לנו שלמרות הכל - ניתן להתחיל מחדש. גם אם פספסנו והחמצנו, עשינו טעויות ושילמנו עליהם מחירים, כל עוד הנר דולק אפשר עוד לתקן. הירידות והעליות הן חלק מהחיים, כמו שמראה מכשיר הא'ק'ג, כאשר הקו ישר - זה סימן לחוסר חיים, החיים מתבטאים בירידות ועליות. הרב בידרמן טוען שלכן סימן ה-V, הנצחון, כולל ירידה ואז עליה. כי הירידה היא תכלית העליה. תמיד החושך קודם לאור, ותמיד הכי חשוך לפני עלות השחר. רק אז אסור להתייאש.

אפילו השם של העם שלנו, עם ישראל, מרמז לזה: "כִּי שָׁרִיֶּתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים וְתוֹכַלְ", לכאורה היה ראוי לקרוא לנו על שם ה"וּתוֹכַלְ", על שם הנצחון, אבל רואים כאן שהעיקר הוא דוקא המאבק, ה"שָׁרִיֶּתָ", על שם זה אנו נקראים, ולכן הירידה היא מוכרחת, "שָׁבַע יְפוֹל צִדִּיק וְקָם" (משלי כ"ד ט"ז). כדאי להפנים את היסוד זה, וללמד אותו, שאסור להתיאש, כי הרצון שלנו יוצר מציאות חדשה של תקוה!

פסח שני הוא חידוש גדול: חבורה של אנשים טמאים, או כאלו שהיו בדרך רחוקה, פספסו את מצות הפסח, באים ודורשים ממה רבינו שיתן להם מועד ב' לקיום מצות הפסח. בכל התורה אין דבר כזה. בדרך כלל אם פספסת - פספסת, אולי 'מעלה עליך הכתוב כאילו', אבל אין הזדמנות נוספת לאחר שעבר זמנה של המצוה.

וכאן, האנשים הטמאים זכו, שבזכות רצונם הבוער והאמיתי, נתחדשה להם הזדמנות נוספת לקיים את המצוה, וזה הכח שיכול האדם לפתוח את השערים אף שנראה לו שנסגרו (בית-ישראל, בהעלותך תשכ"ג). הרצון שלהם פעל במציאות, וגרם לחידוש הדין של פסח שני, 'לרמז כי יש תקווה לכל נפש מישראל אפילו לטמא, ושהיה בדרך רחוקה במזיד, שהתרחק עצמו מלגשת אל הקודש, ואפילו כך - עושה פסח שני' (רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו: 'פרי צדיק' לפסח שני).

זו לא היתה הוראת שעה חד-פעמית, אלא יש כאן בנין-אב ולימוד גם עבורנו, אפילו הטמאים או אלה שבדרך רחוקה, שמפספסים ולא מקיימים תמיד כראוי את חובותיהם. התורה מלמדת שאין יאוש בעולם כלל, זה לא 'הכל או כלום', אלא גם אם נפלנו או פספסנו - הקב"ה נותן הזדמנות שניה, וגם אם החמצנו, אם נמצא בעצמנו עדיין רצון, הקב"ה יחדש עבורנו מציאות חדשה שלא הייתה כמותה (ליקו"ה, הל' גבית חוב מהיתומים ג' י"ח).

לקח זה רלוונטי במיוחד לכל מתבגר שעבר מה שעבר, ומרגיש זר ומנוכר, ושבאמת אין לו צ'אנס. לקח זה נכון במיוחד לכל הורים של מתבגרים, שבטח גם הם מייסרים את עצמם על טעויות

לשמיעת קו החיזוק: "אבות על בנים" של הרב אורי זוהר זצ"ל בנושא חינוך, ניתן להתקשר: 08.313.7881

שו"ת הלכה למעשה
מאת
הגאון הגדול
הרב ירון
אשכנזי
שליט"א

האם צריך להשתדל לרוץ בכדי לראות את נשיא ארצות הברית, כפי שאמרו בגמרא שיש להשתדל לרוץ אף לקראת מלכי עובדי כוכבים?

תשובה:

מבואר בפוסקים שנשיא ארצות הברית אינו מוגדר 'כמלך', וממילא העניין המוזכר בגמרא להשתדל לרוץ אפילו לקראת מלכי אומות העולם לא נאמר לגביו

בגמרא במסכת ברכות (נח.) אמרו: איש (ח"ה עמ' קעז) שבשעה "אמר רבי יוחנן: לעולם ישתדל שהגיע נשיא צרפת לבקר בארץ אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל, ישראל, הורה החזון איש שלא ולא לקראת מלכי ישראל בלבד, לברך עליו, וטעמו משום שהמלך ולא אפילו לקראת מלכי אומות שמברכים עליו הוא מלך קבוע, העולם, שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם".

וכן דעת הגר"ח קנייבסקי (לבנימין אמר, או"ח סי' רכד, עמ' ל) שלא לברך על נשיא ארצות הברית 'ברוך שנתן מכבודו לבשר שיזכה בעתיד להבחין בין כבוד דם'. וכתב המו"ל שם (הע' ע) מלכי ישראל לכבוד מלכי אומות הגר"ש אלישיב. נראה שכשם שאינו מלך לעניין זה כך אינו מלך לעניין ההשתדלות לרוץ לקראתו.

אולם כתבו הפוסקים 'שנשיא ארה"ב' בימנו אינו מוגדר כמלך לעניין ברכת 'ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם', כי כן בספר מעשה מתוך שו"ת הלכה למעשה פרק יג תשובה טב

ר ב מ כ ר !!

הספר שכבש את עולם ההלכה

שו"ת הלכה למעשה

הינו ספר מהפכני המביא את ההלכות המצויות על כל סעיף בשולחן ערוך בצורה קלה עם אלפי מקורות ועיונים הלכתיים.

**לרכישת הספר:
077.9966.304**

נמצאים אנו בימי ספירת העומר, מדוע אין מברכים שהחיינו על ספירת העומר?

נאמרו כמה טעמים מדוע אין מברכים שהחיינו על ספירת העומר:

א. לפי שאין ספירת העומר אלא זכר למקדש, ואין מברכים אלא על מצוה ממש ולא על "זכר". (ר"ן סוף מסכת פסחים)

ב. לא תיקנו ברכת שהחיינו אלא בדבר שיש בו שום הנאה, כגון נטילת לולב שהיא באה לשמחה, ותקיעת שופר לזיכרון לאבינו שבשמים, ומקרא מגילה שחש ה' עלינו ופדאנו ממוות, ופדיון הבן שמברך אבי הבן שהחיינו לפי שיצא מספק נפל, שכל שעברו עליו ל' יום אינו נפל, אבל לספירת העומר אין בו זכר לשום הנאה אלא יש בו עגמת נפש לחרבן בית מאווינו. (הרשב"א בתשובה סי' קכו).

והלבוש כתב הטעם משום שהספירה באה להודיע לנו אימתי יחול חג השבועות, נמצא שספירת העומר היא צורך יום טוב, ולכן יוצאים אנו ידי חובה ב'שהחיינו' שאנו מברכים בחג השבועות. (הביאו כף החיים, סימן תפ"ט סק"ג).

מי שיש לו מניין קבוע לתפילת ערבית בשעה מאוחרת, האם יקדים לספור העומר לפני כן או שימתין לבון יחד עם הציבור?

אפי' אם יש לו מניין קבוע לתפילת ערבית עדיף שיקדים לספור ספירת העומר בזמנה ויתפלל תפילת ערבית אח"כ, ולא ימתין לספירת העומר אחר תפילת ערבית שכל מה שמתאחר יותר גורם אחיזה אל החיצוניים. (כן מבואר במגן אברהם (סימן תפ"ט סעיף קטן ז') ומשנה ברורה (שם סעיף קטן י"ח) ואור לציון.)

שכח לספור ספירת העומר, כיצד ינהג?

אם שכח לספור בתחילת הלילה, סופר כל הלילה ובברכה, ותיכף

שיזכור יספור, ולא יאמר כיון שאחרתי אחרתי ואמתין עוד מעט. (כף החיים סי' תפ"ט, סעיף קטן י"ב). ואם שכח לספור בלילה, יספור ביום בלא ברכה, ובערב שלאחר מכן יכול להמשיך ולספור בברכה, והוא הדין אם שכח כמה לילות ובכל פעם נזכר ביום וספר (בלי ברכה) חוזר וממשיך לספור מכאן ואילך בברכה. שלחן ערוך (שם סעיף ח') וחזון עובדיה (יום טוב עמוד רל"ו).

מי שמסופק אם אתמול בירך על העומר, או שמסופק אם יכול להמשיך ולספור בברכה, או לא?

מי שנסתפק אם ספר העומר בלילה הקודם, סופר בברכה. וה"ה אם מסופק אם ספר בלילה הקודם את המספר הנכון או לא, יוכל לספור מכאן ואילך בברכה. חזון עובדיה (שם עמ' רלח)

היה עומד בבין השמשות ונזכר שלא ספר אמש ספירת העומר, וגם במשך כל היום לא נזכר מזה, מה יעשה כעת?

יספור מיד הספירה של אמש בלי ברכה, ואחר צאת הכוכבים יספור העומר בברכה. (חזון עובדיה יו"ט עמ' רלח) ומכל מקום במקרה כזה יזהר שלא יספור העומר בכל יתר הלילות אלא לאחר צאת הכוכבים, שלא יהיה כתרתי דסתרי. וזמן בין השמשות לעניין זה הוא שלש עשרה וחצי דקות אחרי השקיעה ולא לאחר מכן. (חזון עובדיה שם, ועיין אור לציון, חלק ג' פרק ט"ז הלכה ו').

מצוות ספירת העומר למנות ימים ושבועות, אמנם אם הזכיר את מניין הימים, ולא הזכיר את מניין השבועות, או להיפך שהזכיר מניין השבועות ולא את הימים, האם הפסיד את הספירה?

אם נזכר במשך הלילה או היום למחרת, ימנה מיד בלא ברכה, ואם נזכר רק בלילה שאחריו, יכול למנות בשאר הימים בברכה. חזון עובדיה (יום טוב עמוד רנא).

מי שהרהר ספירת העומר בליבו האם יצא ידי חובה?

ספירת העומר צריכה להיות בדיבור בפיו ובשפתיו, אבל בהרהור לא יצא, שהרהור לאו כדיבור דמי. כן כתב המשנה ברורה (בביאור הלכה סי' תפ"ט) ולכן אם הרהר בלבד, יכול לברך אח"כ ולספור ספירת העומר בביטוי שפתיים. (יביע אומר חלק ד' חאו"ח סי' ג' אות יז.) ולכתחילה צריך גם להשמיע לאוזנו, ואם לא השמיע לאזנו יצא. יבי"א (שם סי' יח) וחזון עובדיה (שם עמ' רמג).

מי ששאל אותו חברו אחר השקיעה, כמה הלילה לספירת העומר? ואמר לו היום 02 יום, ולא אמר "שהם שני שבועות וששה ימים", האם הפסיד את הברכה?

לכתחילה לא עושים כך, אלא ישיבנו 'אתמול היה כך וכך לספירה', ובשבוע הראשון אם אמר כך יצא ידי חובה ואינו מברך, אמנם אם היה משבוע אחד ואילך, והשיב רק מספר הימים בלא שבועות, חוזר וסופר בברכה באותו ערב. חזון עובדיה (יום טוב עמוד רמ"ז).

מי שחברו שאל אותו כמה הלילה לספירת העומר? והשיב לו רק את המספר ולא אמר תיבת 'היום', האם יכול לחזור ולספור בברכה? ומה הדין אם ענה לו "היום 02 יום וכו'" ונתכוון שאינו רוצה לצאת ידי חובה כלל?

יכול לחזור ולספור בברכה. כן כתב הט"ז (סימן תפ"ט סעיף קטן ז') וחזון עובדיה (שם עמ' רמו). וכן אם בשעה שאמר היום כך וכך, נתכוין בפירוש שלא לצאת ידי חובה, חוזר וסופר בברכה. כן כתב הרשב"א בתשובה שהובאה בבית יוסף (סימן תפ"ט) וחזון עובדיה (שם).

אדם שספר את העומר היום יום א', יום ב' לעומר, האם יצא ידי חובתו?

אם ספר בראשי תיבות כגון שאמר היום ב' לעומר או ג' לעומר, (ולא

אמר שלוש ימים לעומר וכד') יחזור לכתחילה וימנה בלא ברכה, ואם לא מנה עד למחרת בערב, יכול להמשיך בשאר הלילות למנות בברכה. עולת שבת (אות א'), ומשנה ברורה (סעיף קטן ל"ח).

איזה תנאי כדאי לעשות בספירת העומר?

מכיון שיש ספק על השומעים מפי השליח ציבור את הברכה, שישנם פוסקים הסוברים שיצא ידי חובה ואינו יכול לברך, לכן טוב לעשות תנאי בתחילת הספירה ביום הראשון ויאמר "אני מכיין שבכל לילה מן הלילות של ספירת העומר בשנה זו, שלא לצאת ידי חובת הברכה והספירה של העומר בשמיעתי אותם מפי הש"ץ או אדם אחר, אלא רק כשאברך ואספור העומר בעצמי". חזון עובדיה (עמוד רל"א בהערות).

מי ששאל אותו חברו אחר השקיעה, כמה הלילה לספירת העומר? ואמר לו היום 02 יום, ולא אמר "שהם שני שבועות וששה ימים", האם הפסיד את הברכה?

לכתחילה לא עושים כך, אלא ישיבנו 'אתמול היה כך וכך לספירה', ובשבוע הראשון אם אמר כך יצא ידי חובה ואינו מברך, אמנם אם היה משבוע אחד ואילך, והשיב רק מספר הימים בלא שבועות, חוזר וסופר בברכה באותו ערב. חזון עובדיה (יום טוב עמוד רמ"ז).

אדם המסופק ואינו יודע כמה ימים היום לעומר, ואין לו את מי לשאול, כיצד יספור את העומר?

יספור את הימים שנראים לו מסופקים בלא ברכה, ולמשל אם מסתפק אם היום יום רביעי או חמישי לעומר, יאמר "היום ארבעה ימים לעומר" "היום חמישה ימים לעומר" בלי ברכה, וכשיחזור למקומו יכול להמשיך ולספור בברכה את שאר הימים. אור לציון (חלק ג' פרק ט"ז הלכה ז') בשם שו"ת דבר אברהם (חלק א' סימן ל"ד).

קרין טרבלסי MA
יועצת זוגית
ומאמנת אישית
להצלחה, מנהלת
שלוחת שלום
בית בקו ההלכה

בית
מחבט נשי

ביחד ננצח

משפחתיות אמיתית

להביא משהו או לשמור על תינוק לזמן מה, זה סביר ואף חינוכי. אבל כשזה הופך לשיגרה קבועה כל שבת, כשהבקשות הן חד-כיווניות, וכשהילדים מרגישים שאין להם ברירה, זה כבר בעייתי.

דבר שני, חשוב מאוד שאת ובעלך תקצו זמן ייעודי לילדים שבבית. גם בשבתות שבהן הנכדים מתארחים, הילדים צריכים להרגיש שיש להם מקום ותשומת לב. אולי שיחה אישית קצרה עם כל אחד, אולי זמן למידה משותף, אולי סתם להתעניין איך עבר עליהם השבוע. כשילד מרגיש שהוא נראה ונשמע, הוא יהיה הרבה יותר נכון לתת ולעזור מתוך רצון טוב.

דבר שלישי, רצוי לשים גבולות בריאים גם מול הבנות הנשואות. אפשר להגיד להן בעדינות: "אנחנו מאוד שמחים שאתן כאן, אבל חשוב לנו שהאחים והאחיות יהנו גם הם מהשבת. אם אתן צריכות לנוח, אל תסמכו על האחים בתור עזרה אוטומטית, תשקלו למשל להתחלף עם הבעל על מנוחת צהריים". זה לא אומר לא לבקש עזרה בכלל, אלא לעשות זאת בצורה מכבדת ומאוזנת.

חשוב גם לתת לילדים את הזכות להגיד "לא" לפעמים. אם ילד רוצה לשחק עם המשחק שלו ולא לתת אותו לאחיין, זו זכותו. גם להם מותר להיות ילדים ולא מלאכים.

חשוב לזכור, משפחה בריאה היא משפחה שבה כולם מרגישים שייכים, נראים ואהובים. החינוך לנתינה חשוב, אבל לא על חשבון התחושה הבסיסית של הילד שהוא חשוב.

חשוב! הרבה פעמים, הקושי בשיח על כספים משקף קשיים עמוקים יותר בתקשורת הזוגית. השקעה בשיפור התקשורת הכללית ביניכם, מתוך כבוד והקשבה, תשפיע לטובה גם על השיח הכספי.

ברכה והצלחה.

שלום וברכה

אני אמא למשפחה גדולה, ב"ה שמונה ילדים. לשתיים מהבנות הגדולות יש כבר משפחות משלהן, לאחת תינוק קטן, ולשנייה תינוק וילד בן שנתיים. הן מתארחות אצלנו כמעט כל שבת עם המשפחות שלהן, וכמובן שאנחנו מאוד שמחים לארח אותן.

הבעיה היא שאני מרגישה שהסידור הזה בא על חשבון הילדים הצעירים יותר בבית, במיוחד אלו שעדיין רווקים. מה שקורה זה שהרבה מאוד תשומת לב שלי ושל בעלי מופנית לזוגות הנשואים ולנכדים הקטנים. זה מובן, הם צריכים עזרה והתינוקות חמודים ודורשים תשומת לב.

אבל בנוסף לזה, הזוגות הנשואים מבקשים מהאחים והאחיות הרווקים לעזור להם "תשמרי קצת על התינוק בזמן שאני ישנה בצהריים", "תוותרו לקטן על המשחק שלך, הוא רוצה לשחק", "תעזרי לי להביא את העגלה", "תכיני בקבוק לתינוק" וכל מיני דברים כאלה. הם מרגישים שזה טבעי שהאחים יעזרו, אבל אני רואה שהילדים שלי מרגישים מנוצלים ומתעלמים מהם.

השבת אמורה להיות זמן משפחתי נעים לכולם, אבל אני מרגישה שהילדים הצעירים משלמים מחיר כבד, הם צריכים לעזור, לוותר, להיות שקטים בגלל התינוקות, ואין להם כמעט תשומת לב מאיתנו ההורים. לפעמים אני רואה את המבטים שלהם ולבי נקרע.

איך מאזנים בין השמחה לארח את הילדים הנשואים והנכדים, לבין הצורך לשמור על הילדים שעדיין בבית ולא לגרום להם להרגיש מופלים לרעה או מנוצלים?

שלום לך אישה יקרה,

תודה על השאלה החשובה. התחושה שלך לגיטימית לחלוטין, והעובדה שאת מזהה את הדינמיקה הזאת מעידה על רגישות והקשבה לילדיך.

יש כאן שני ערכים חשובים שצריכים למצוא את האיזון הנכון ביניהם. מצד אחד, יש ערך עצום בכך שילדים גדלים בבית שבו נותנים, עוזרים ומתחשבים זה בזה. ללמד ילדים לעזור לאחים הנשואים, לשמור על אחיינים, לוותר לפעמים, זה חינוך נפלא לחסד, לאחריות ולמשפחיות. זה הופך אותם לאנשים שיודעים לתת ולא רק לקבל. הבית

הוא המעבדה הראשונה שבה הם לומדים שהעולם לא מסתובב רק סביבם.

מצד שני הכל תלוי במינון ובאיזון. כשהנתינה הופכת לכבדה מדי, כשהילדים מרגישים שהם הפכו ל"צוות שירות" של המשפחה ולא חלק מרכזי ממנה, כשהם מרגישים שההורים רואים אותם בעיקר ככלי עזר ולא כילדים שצריכים תשומת לב ואהבה, אז משהו נשבר. ילדים צריכים להרגיש שהם חשובים ונראים, במיוחד בגיל שבו הזהות שלהם עדיין נבנית.

אז איך שומרים על האיזון? קודם כל, חשוב להבחין בין עזרה מזדמנת לבין ניצול שיטתי. אם מדי פעם מבקשים מאחד הילדים לעזור

קו ההלכה לילדים

מצא את ההבדלים (לפחות 7 ההבדלים)

ביום ל' בנינו עתה לשעשע שירים לכבוד רבי שישעון אך להסתפר עתה רק עיום ל' בבקר.

מצא את ההבדלים?

דוד העלך תקן שעל כל אחד לברך 100 ברכות בכל יום. חוץ מתקנה זו יש חיוב על כל אחד לענות 90 "אמן" בכל יום.

למען יאריכון ימיו
התשובות נערכו ע"י הגר בן ציון טלדברג
ע"פ פסיקת האו"ם רב יצחק זלברשטיין שליט"א

שאלה: האם עתה לבן שהולך לישון לבקש עאביו שיעיד אותו בשעה עסועתו

תשובה: כאשר הבן רוצה לקום לדבר עצה עתה לבקש. וכגון שרוצה לקום לתפלת ותקין או קריאת שעשע בזעה. וגם לצרך פרנסה נחשב כדבר עצה. עטבאר ברע"א אור"ח רע"ח ד'. ואם רוצה לקום שלא לדבר עצה. אסור.

הלכה בתמונה

אם שכח לספר יום אחד ספרת העשה יספר שעשה בלי ברכה.

משחק המטרינויה של קו ההלכה

יודעים את שתי התשובות??
שילחו אלינו ותכנסו להגרלה של 2 זוכים
בשולחן הוקי אויר

את התשובות עתן לשלוח:
03-3801106
 (אחרי ההודעה להקיש # ואח"כ 1)
 או בעייל:
alonim3030@gmail.com

חובה לציין שם פרטי ועשפחה
 מספר טלפון ועיר מגורים
 תשובות לא ברורות
 או שחסרות פרטים
 לא יוכלו להיכנס בהגרלה

תשובות למטרינויה עחדש שעבר:

תשובה לשאלה א:
 מצה שמורה זוהי מצה ששטרנו
 אותה משעת הקצירה שלא יגעו
 בה מים עד לזמן האפיה.

תשובה לשאלה ב:
 יחיאל טעה בתפלת ערבית ואמר
 משיב הרוח ולכן תעיד וצטרך
 לחזור לברכה מכיון שגשעים
 בקיץ הם סימן לא טוב.

א

בני ודני הוציאו את עשחק הענופול
 עמקושו בשבת אחר הצהרים.
 כשנפתע עלתה שאלה בפניו של
 בני: אולי אסור לשחק בשטרות של
 העשחק עשום שהן דועות לשטרות
 שהן עקצה?

- א. אכן בני צודק יש אסור עשום שזה
 נראה כעו דבר אסור.
- ב. בני לא צודק עשום שכלם יודעים
 שצודק בשטרות של עשחק והם אף
 שונים עשטרות אעתיים בצורתם.
- ג. אם השטרות הם כעו של ארץ
 ישראל אסור אבל אם הם שטרות
 כעו של חוץ לארץ עתך.

ב

אנא הנשה לאחר סעודת השבת
 עונת 'בראוניס' שברכתה "שהכל"
 האם צריך לברך על העונה?

- א. יש לברך על העונה ברפת
 "שהכל" עשום ש"שהכל" לא נפתך
 בברפת "העוציא".
- ב. לא צריך לברך. מכיון שקנח הוא
 חלק מהסעודה.
- ג. ספק צריך לפתך את הברכה עם
 ספר.

הזוכים בשולחן הוקי אויר:

ידידיה קיויתי
 קהילה בני תורה

ברכה מיימון
 חולון

*3030

קו ההלכה הספרדי

1

עברית

שלוחה 1

5

כשרות

4

ריבית

3

ממונות

2

טהרה

1

הלכה כללית

2

אנגלית

שלוחה 2

5

רפואה ופריית

4

חינוך

3

דגש לנפש נועד מתמודד

2

דגש לנפש

1

שלום בית

3

צרפתית

שלוחה 3

4

חברותא
5 דקות

עם דב או רבנית

3

שידוכים מענה למתחזקים

2

רבנית לנשים

1

שלוחה 6

2

דף היומי שיעורים קודמים

1

3

תדופות לפסח

2

הלכות אחרונות

1

הלכה יומית

4

ספרדית

שלוחה 5

6

שיעורי הרב
שלום ארוש

5

שיעורי
נשים

4

מעגל
שיעורי השנה

3

פרשות
קודמות

2

שיעורי
הפרשה

1

0

שידור חי
מקל ההלכה

*

מזכירות
ותרומות

8

מוקד כיפור

7

שיעור יומי